

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 5. novembra 1897.

Politiški oddelek.

Avstrijski poljedelski shod.

Poljedelski stan je najvažnejši v celi državi in njega prospevanje bi moralo biti pri srcu vsem državnikom, saj daje prav poljedelstvo državi vsega kar potrebuje za napredovanje v kulturi, v industriji in v gospodarstvu, saj daje velikih davkov in krepkih vojščakov, povrh pa se množi in prenavlja inteligencija iz sinov kmetjskih starišev.

Navzlic temu se sme reči, da država za nikogar ne stori tako malo, kakor ravno za kmetijski stan. Država je popolnoma v rokah velekapitalizma in ta ni prijatelj samostojnosti kmetovalcev, ampak zлага čedalje večje latifundije iz kmetijskih posestev in proletarizuje vedno bolj kmetijski stan.

Žal, da kmetje še vedno niso spoznali, da jim je v obrambo svojih interesov, v varstvo svojega obstanka pred vsem potrebna organizacija. Le z združenimi močmi se da kaj doseči, dokler pa bodo kmetje hodili svak po svoji poti, dotlej nimajo upanja, da se izboljša njih preklavarni položaj.

Res, da interesi kmetijstva niso povsod jednaki. Kar bi koristilo kranjskemu kmetu, to bi škovovalo gališkemu ali tirolskemu, ali vzlic temu, da koristi kmetijstva v jedni kronovini čestokrat nasprotujejo koristim kmetijstva v drugi kronovini, je vendar jako mnogo točk, glede katerih soglašajo interesi vseh kmetovalcev in glede katerih bi se lahko doseglo skupno postopanje.

Sedaj se poskusi prvič, organizovati vse avstrijske poljedelce za skupno delo v dosego tistih ciljev, kateri so vsem kmetovalcem jednaki, in v ta namen se priredi na Dunaji splošen poljedelski shod.

Odbor za prireditve tega shoda, ki se vrši dne 14. novembra t. l. na Dunaju, vabi k udeležbi z nastopnim oklicem:

„Kmetje iz vseh avstrijskih deželâ! Beda kmetjskega stanu vedno narašča. Večletnim slabim letinam je sledila po mnogih krajih še mnogo slabeja v letošnjem letu, kar je provzročila toča, nalivi in nenavadna povodenj. Tisoči kmetov zrô skrbi polno bodočnosti v lice, tisoči in tisoči ostavljajo domovino, ker jim je zmanjkalo za življenje in obstoj potrebnih sredstev, stotisoči so se pa morali vsled sedanjega gospodarskega nereda zadolžiti do vratu, in v kljub temu v tej brezmejni nesreči 12 milijonov avstrijskih kmetov zaman čaka na obljubljeni pomoč.

Opetovano je vlada že predložila načrt zakona glede stanovske kmečke organizacije, toda brez vsakega uspeha; brez vsake koristi in brez konca se že proučava vprašanje o terminokupčiji z žitom in o preosnovi žitnih borz; z narodno-gospodarskega stališča nad vse meje škodljivi naredbi glede mlinarskega obrta sta še vedno v veljavi, in v kljub neznosni bedi se še podaljšuje nagodba z Ogersko po stari krivičnosti. Vsi ti pojavi in dejstva, katerih se ne da tajiti, naj nalagajo dolžnost, da skupno povzdignemo svoj svareči glas, kajti nadalje nespremenjeno ohraniti sedaj vladajoče razmere, se pravi popolno uničiti ves kmečki stan.

Poljedelci iz vseh deželâ Avstrije! Jedinu in složnu bočemo pokazati na „splošnem avstrijskem shode poljedelcev“, da ima tudi kmet pravico zahtevati državnega varstva za svoj gospodarski obstoj, da kmet ne more živeti od narodnostnih bojev in nasilstev ter ne plačevati davkov, on mora konečno zahtevati plodonosnega delovanja na polju socialne in gospodarske preosnove, in da vsi, brez razlike jezika in narodnosti, skupno zahtevamo, da se ohrani avstrijski kmetjski stan na podlagi državnega reda, moči in veljave.

Na tem kmečkem shodu se bodo obravnavala za ves kmetjski stan najvažnejša vprašanja. S tem, da se mnogobrojno udeležite „splošnega avstrijskega kmetjskega shoda“, ter s tem, da bodete soglasno pritrdili predloženim vam resolucijam, kakor tudi s svojo jeditostjo pri tej redki slovesnosti avstrijskih poljedelcev, bodete pokazali, da se zavedate svojih državljskih pravic v celokupnosti

avstrijskega poljedelstva, ter dospeli do prepričanja, da z izvajanjem te svoje pravice ne izpolnujete samo dolžnosti samoobrambe, marveč tudi domovinske dolžnosti. Pridite torej kar mnogoštevilneje, gre se za ohranjenje stanu, ki obranjuje in živi vse in ki je podlaga naše države.

Vsako poljedelsko društvo (zadruga itd.) odpošlje lahko zastopnika s pismenim pooblastilom na Dunaj. Koder pa takega društva še ni naj poskrbi za to občina sama. Ako so posamni kraji le preveč oddaljeni od Dunaja, zastopa lahko jeden odposlanec več društev ali občin. One može, katerim ste povodom zadnjih volitev v državni ali deželni zbor poverili svoje zastopstvo, bode gotovo veselilo, ako se bode mogli izkazati na tem shodu s prav veliko pooblastili.

Slovenci moramo le želeli, da bi ta shod obrodil obilo sadu, saj je prav slovensko kmetijstvo pomoči nujno potrebno.

Politični pregled.

Državni zbor. — Vsled obstrukcije je bila večina primorana iskati izrednih sredstev, da dožene provizorno nagodbo. Sklenila je, da se v podnevnih sejah rešijo nujni predlogi, mej katerimi zavzemajo prvo mesto predlogi, naj se obtoži ministerstvo, za prvo branje nagodbenega provizorija pa je določila večerne seje. Dogovorila se je, da dožene prvo branje v jedni seji, a to se jej je navzlic nadčloveškemu naporu ni posrečilo. Obstrukcija je to preprečila. Dotična seja je trajala nepretrgoma celih 25 ur, a dognati se ni mogla. Poslanec dr. Lecher je sam neprestano govoril celih 12 ur je stal na svojem mestu in govoril stvarno in logično. Podpredsednika sta bila tako utrujena, da nista mogla nadalje izvrševati svojih opravil, vsled česar se je seja pretrgala. Nemci so ta neuspeh večine razkričali za veliko zmago, toda zmaga je bila samo polovičarska. Nadaljevanje razprave o nagodbenem provizoriju je bila določena na dan 4. novembra in desnica je sklenila, da je dožene, pa če bi seja trajala zopet 25 ur ali pa tudi 50 ur. Ni dvoma, da dobi bitko in da dožene prvo branje na to pa — kakor rečeno — ni upati, da se provizorij pravočasno reši.

Političen položaj. — Ob uri, ko izide ta list, je velika kriza morda že odločena. Kriza je dosegla svoj višek minoli teden, pri prvem branju provizorne nagodbe z Ogersko. Uspeh, kateri je združena opozicija dosegla pri tej priliki, je sicer le polovičarski uspeh, toda ta uspeh je dokaz, da ima opozicija moč in voljo, preprečiti pravočasno rešitev provizorne nagodbe. Položaj je s tem zadosti pojasnjen. Proti obstrukciji ne moreta niti vlade niti večina nič opraviti in s silo se nagodbeni provizorij absolutno ne da rešiti. Kaj naj stori vlada? Odprti sta samo dve poti: ali mora Badeni odstopiti, ali pa se mora poslužiti izrednih sredstev. V tem je javno mnenje jedino, ne ve se pa, katera eventualnost se zgodi. Za izredna sredstva, za odprave ustave oziroma parlamentarizma se vlada še ne more odločiti. Stvar je nevarna, na odstop pa Badeni tudi ne misli, ker ga krona na odpusti. Kaj se zgodi, je še povse negotovo. Cesar se vrnil na Dunaj in se posvetuje s svojimi svetovalci. Za sedaj se poskusi, dognati provizorno nagodbo, če pa Nemci preprečijo nje vsprejetje, moramo biti pripravljeni na velike in važne premembe.

Predsestvo poslanske zbornice. — Minoli teden je predsednik poslanske zbornice, dr. Kathrein, pristaš nemške-katoliške-narodne stranke, presenetil vso zbornico. Nakrat je odstopil in takorekoč zbežal z Dunaja. Uzrok temu je, da ni bil

zadovoljen s politiko grofa Badenija, niti hotel ustezati željam večine, zahtevajoče, naj predsedstvo postopa proti obstrukcionistom z vso odločnostjo. Kdo postane Kathreinov naslednik, še ni dognano. Večina bi rada imela, da prevzame predsedstvo kateri izmed članov nemške klerikalne stranke, zlasti bi rada videla na predsedniškem mestu energičnega dr. Ebenhocha, toda stranka se brani in vsled tega misli večina, ponuditi predsedstvo slovenskemu poslancu dr. Ferjančiču. Volitev predsednika se bo vršila najbrž še ta teden ali pa prve dni prihodnjega tedna.

Legitimacijski odsek je že razdelil referate o protestiranih volitvah. Za nas je posebno važno to da bodo naši poslanci poročali v izvolitvi treh laških primorskih poslancev, Bartolija, Mauronerja in Verzegnassija, kateri so bili izvoljeni samo vsled sleparstev in nasilstev, Lah so v silnem strahu, da se izvolitev ter poštenjakov razveljavi.

Avstro-Ogerska kolonijalna družba. — Dne 26. t. m. zvečer je bil občni zbor avstro-ogerske kolonijalne družbe na Dunaju pod predsedstvom kneza Wrede. Odbornik dr. Weisl je v daljšem govoru risal nalogo kolonijalne družbe z ozirom na izseljence avstro-ogerske monarhije. Govornik je rekel, da družbi ni ležeče na tem, pa bi pospoševala izseljevanje. Kjer pa ni možno zaustaviti izseljevanja, ondi je naloga družbe, da gre izseljencem na roko v vsakem oziru. „V 6000 slučajnih izselitve se ni pripetila nijedna neprilika, ker je družba skrbela za red in nadaljuje preživljanje izseljencev v tujem svetu. Cilj, da avstro-ogerska zasnuje svojo kolonijo, se približuje uresničenju in se bodo prebivalci neke kolonije že drugo leto 1898. poklonili cesarju ob 50letnici. Kolonija bode nosila ime Nj. Veličanstva Frana Josipa I. Tajnik družbe je poročal na to o postopanju pri izseljevanjih in o družbini zaščiti, dani izseljencem. Računski svetnik Bubella je stavil nasvet, naj bi se od povprečno 80 000 (!) izseljencev, kolikor jih zapušča vsako leto našo državo, napotilo kakih 40—50 000 na Kubo. Na ta predlog so sklenili, da treba proučiti stvar natančneje. Na tem občnem zboru se je pripovedoval tudi slučaj, ki označuje načine, kakoršnih se poslužuje izvestni lopovi, da izkoriščajo nevedne izseljence. Sprevodnik nek-ogerske železnice je potem, ko je spravil izseljujoče se popotnike nalašč v poseben vagon, prišel k ljudem v voz in jim naznanil, da je prepovedano izseljevati se ter da hoče brzojaviti na mejo o namenu potujočih. Na to je jela na skritem kraju vagona ropotati ura budilka katero si je pripravil slepar v ta namen, in potniki so menili, da konduktor brzojavlja sedaj. Ljudij se je polotil strah in so jeli prositi lopova, naj jim prizanese. Po dolgih prošnjah se je dal le-ta pregovoriti, toda proti temu, da mu sleherni izseljenec plača nekaj malega za molk. Seveda se vsi hitro posegali v žepe in mu pomolili zahtevano. Na to je budilka zopet zaropotala in konduktor je rekel ljudem, da je že brzojavil na mejo, da je vse v redu ter da smejo potovati dalje. Tacih in jednacij slučajev da se dogaja sleherni hip in družbi nalog je, ščititi izseljence pred takimi sleparji in izmozgovalci. Namen družbe, kakor razvidno, je blag v socialnem obziru. Sedaj pa nastopa drugo vprašanje. Dejstvo, da se iz naše države izseljuje vsako leto preko 80.000 — vsaj tako poroča računarski svetnik Bubelia — je pa vznemirjujoče in to za Slovanstvo Avstrije tembolj, ker je večina izseljencev slovanske narodnosti. Uzroki izseljevanja so znani, internacijonalno koristolovstvo je glavni vzrok te mizeriji.

Kriza v nemški katoliško-narodni stranki. — Čedalje jasneje se kaže da v nemški katoliško-narodni stranki ni prave jedinosti. Dipauli in negovi ožji pristaši silijo iz večine, ker je slovanska, Karlson in Ebenhoch pa zagovarjata nazor, da naj ostane stranka za vsako ceno v večini. V nekaterih krogih se že govori, da se utegne celo primeriti, da Dipauli in nekateri ožji njegovi somišljeniki izstopijo iz stranke in se približajo opoziciji ter zlasti nemške nacionalnemu programu.